

Chalíl Džibrán

Písek a pěna

Chalíl

Džibrán

P Í S E K

A P Ě N A

Knížka aforismů a parabol

Vyšehrad

Translation © Eliška Merhautová, 1998
Illustrations © Johana Vojnářová, 1998

ISBN 80-7021-275-6

Můžete sedět u okna a pozorovat kolemjdoucí.
A jak se tak díváte, uvidíte třeba jeptišku,
jak se přibližuje zprava,
a prostitutku, přicházející zleva.
A ve své nevinnosti si můžete říci: „Jak je ta jedna
ušlechtilá a jak je ta druhá neřestná.“
Ale kdybyste zavřel oči a pozorně poslouchal,
slyšel byste v éteru šeptající hlas:
„Jedna mne hledá v modlitbě a ta druhá v bolesti.
A v duchu každé je komnata pro mého ducha.“

Vždycky jednou za sto let se v jedné zahradě mezi
horami Libanonu setká Ježíš z Nazareta s Ježíšem
křesťanů. Dlouho tam spolu rozmlouvají.
A když Ježíš Nazaretský odchází, vždycky říká Ježíši
křesťanů: „Milý příteli, bojím se, že my se spolu nikdy
neshodneme.“

Kéž Bůh sytí i toho, kdo má všeho hojnost!

Velký člověk má dvě srdce: jedno krvácí
a druhé si to odřekne.

Jestliže někdo vysloví lež, která neublíží ani vám,
ani nikomu jinému, proč si v duchu neřeknete,
že dům jeho skutečnosti je příliš malý pro jeho
fantazii, a že jej musil opustit, aby měl větší prostor?

Za každými zavřenými dveřmi je tajemství zapečetěné
sedmi pečetěmi.

Čekání je kopyto času.

Co když potíže jsou jen nové okno ve východní stěně
tvého domu?

Můžeš zapomenout na toho, s kým ses smál,
ale nikdy nezapomeneš na toho, s kým jsi plakal.

V soli musí být něco posvátného.

Je v našich slzách i v moři.

Náš Bůh nás ve své milosrdné žízni všechny vypije,
krůpěj rosy i slzu.

Jste jen zlomek svého nesmírného já,
jste ústa hledající chléb a nevidomá ruka
držící pohár pro žíznivá ústa.

Kdybyste se jen o loket povznesli nad národ,
vlast a sebe, byli byste opravdu podobní Bohu.

Já být tebou, nedával bych vinu moři při odlivu.
Lod' je dobrá a náš kapitán je zdatný.
To jen tvůj žaludek má potíže.

To, po čem toužíme a čeho nemůžeme dosáhnout,
je nám dražší než to, čeho jsme již dosáhli.

Kdybyste mohli sedět na oblaku,
neviděli byste hranice mezi dvěma zeměmi,
ani mezníky mezi dvěma farmami.
Je škoda, že nemůžete sedět na oblaku.

Na podzim jsem sebral všechny své smutky a pohřbil
jsem je ve své zahradě.

A když se navrátil duben a přišlo jaro, aby uzavřelo
sňatek se zemí, vyrostly v mé zahradě krásné květiny,
které se nepodobaly žádným jiným.

A mí sousedé přicházeli, aby je obdivovali, a všichni
mi říkali: „Až zase přijde podzim a nastane čas setí,
dal byste nám trochu semen z těchto květů, abychom
je také měli ve svých zahradách?“

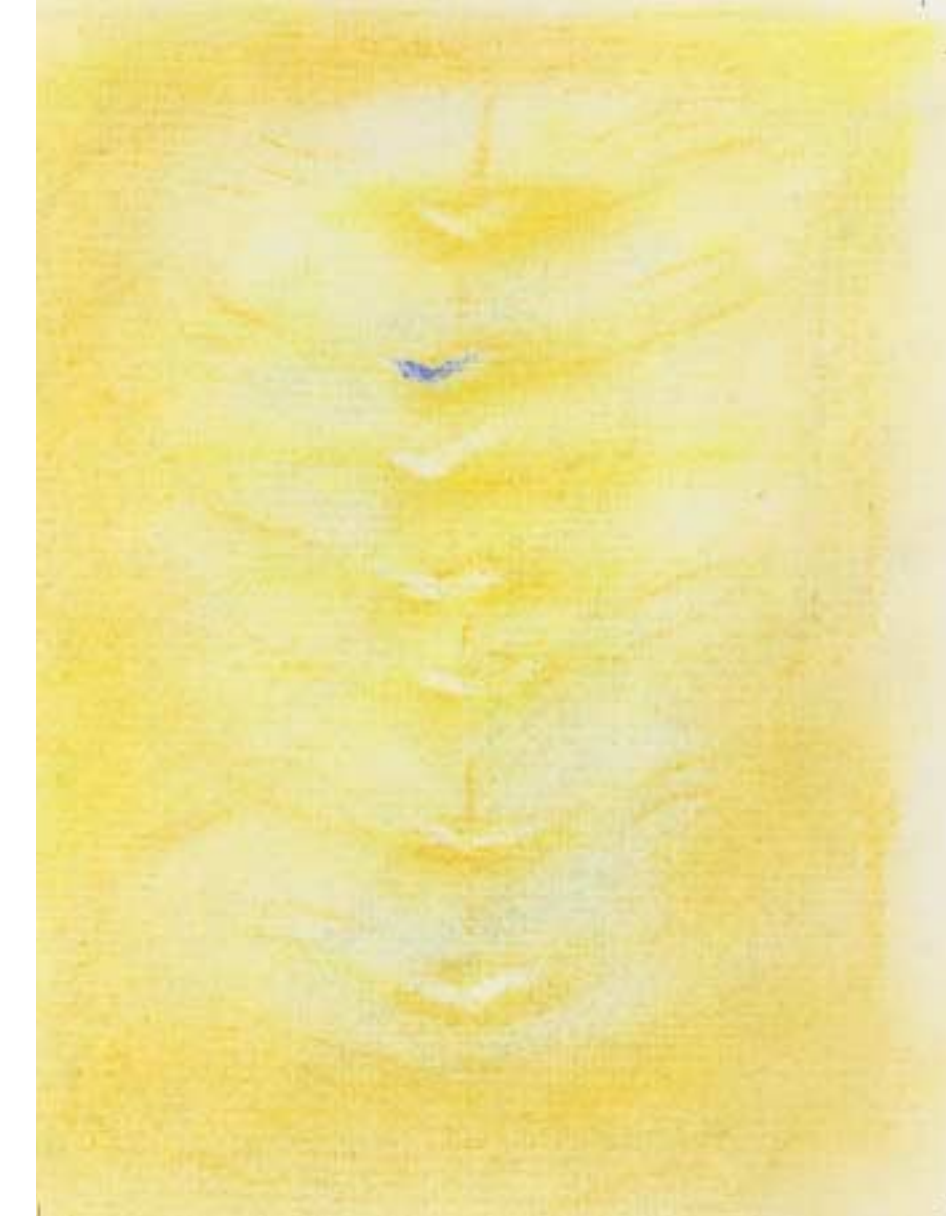
Před sedmi sty lety se z hlubokého údolí vzneslo sedm bílých holubů, letících k sněhobílému horskému vrcholu. Jejich let pozorovalo sedm mužů a jeden z nich řekl: „Na křídle sedmého holuba jsem viděl černou skvrnu.“

Dnes lidé v onom údolí mluví o sedmi černých holubech, kteří letěli k vrcholu zasněžené hory.

Je to opravdu bída, když natáhnu k lidem prázdnou ruku a nic nedostanu; ale je to k uzoufání, když natáhnu plnou ruku a nenajde se nikdo, kdo by si z ní vzal.

Toužím po věčnosti, protože se tam setkám se svými nenapsanými básněmi a se svými nenamalovanými obrazy.

Umění je krok od přírody k Nekonečnu.

Umělecké dílo je mlha přitesaná do určité podoby.

Dokonce i ruce, které pletou trnové koruny,
jsou lepší než ruce nečinné.

Naše nejsvětější slzy nikdy nevyhledávají naše oči.

Každý muž je potomkem každého krále
i každého otroka, který kdy žil.

Kdyby Ježíšův pradědeček věděl, co se v něm skrývá,
nestál by sám před sebou v posvátné úctě?

Milovala Jidášova matka svého syna méně než Marie
Ježíše?

Jsou tři zázraky našeho Bratra Ježíše, které dosud
nejsou v Knize zaznamenány: první je, že to byl člověk
jako vy a já; druhý, že měl smysl pro humor;
a třetí, že věděl, že i když byl přemožen, je vítěz.

Velký Ukřižovaný, ty jsi ukřižovaný na mém srdci;
a hřeby, které probodávají tvé ruce, probodávají stěny
mého srdce.

A zítra, až někdo nezasvěcený půjde kolem této
Golgoty, nebude vědět, že zde krvácejí dvě srdce.
Bude se domnívat, že je to krev jednoho muže.

Je možné, že jste slyšeli o Požehnané hoře.

Je to nejvyšší hora v našem světě.

Kdybyste se dostali na její vrchol, měli byste jen jedno
přání: sestoupit a být s těmi, kdož přebývají
v nejhlubším údolí.

A právě proto se ta hora jmenuje Požehnaná hora.

Každou myšlenku, kterou jsem uvěznil vyslovením,
musím osvobodit svými činy.

SLOVO O AUTOROVĚ

Jedním z výrazných mezníků v životě Chalíla Džibrána byl rok 1923, kdy bylo v New Yorku publikováno jeho nejproslulejší dílo *Prorok*, na němž pracoval po celou řadu let. Tato básnická próza vzbudila takovou pozornost, že byla veřejně čtena v kostele sv. Marka.

Pro Džibrána to byla nejen velká pocta, ale zároveň i příležitost k navázání hlubších vztahů se stejně laděnými a smýšlejícími jedinci, které neuspokojovala honba za ziskem a hmotnými statky a kteří hledali hlubší smysl života. Zdá se, že jedním z nejdůležitějších bylo setkání s Barbarou Youngovou, na kterou *Prorok* v přednesu herce Davenporta tak hluboce zapůsobil, že se rozhodla poznat Džibrána osobně, a proto ho vyhledala v jeho ateliéru v New Yorku, kam se roku 1920 přestěhoval z Bostonu, a kde jeho přičiněním vznikla významná literární společnost, sdružující libanonské spisovatele v Americe, usilující o modernizaci a obrodu arabské literatury.

Setkání Barbary s Džibránem bylo pro oba velmi přínosné. Jejich vztah, založený na duchovní spřízněnosti, časem přerostl v hluboké přátelství. Barbara se stala Džibránovou spolupracovnicí v tom smyslu, že s ním rozmlouvala, pozorně mu naslouchala a zapisovala jeho slova, která v tvůrčím zanícení často pronášel při chůzi po svém ateliéru a vytvářel tak své pozoruhodné dílo plné hlubokých myšlenek, vyjadřovaných vysoce kultivovaným jazykem. Bylo to sedm let přátelství a intenzivní práce, která pro Barbaru neskončila ani Džibránovým odchodem z tohoto světa.

Její zásluhou vznikla mimo jiné i drobná knížka, na kterou Džibrán původně nepomýšlel a k níž ho Barbara nasměrovala svým zájmem a svědomitostí, s níž zapisovala všechno, co Džibrán vyslovil. Byly to často výroky, které pronesl v rozhovoru s ní nebo s přáteli, kteří ho v jeho ateliéru navštěvovali, nebo které pronášel mimovolně při své umělecké tvorbě. Vedle toho však Barbara také v ateliéru nacházela spoustu Džibránových myšlenek zaznamenaných na všelijakých útržcích papí-

ru, pohozených na nejrůznějších místech. A tehdy ji napadlo, že z nich udělá sbírku.

Když se o tom básníkovi zmínila, zasmál se a řekl: „Bylo by to jen trochu písku a pěny.“ Ale pak ho Barbarin nápad zaujal a trochu ostýchavě jí začal dávat popsané útržky a s humorem říkal: „Tumáš, ty bláznivá sběratelko písku a pěny!“ Časem ho však tato činnost začala těšit a začal uvažovat o konkrétní podobě sbírky, která už měla název – *Písek a pěna*. Uvedl také, kterými slovy má sbírka začínat a která ji mají uzavírat.

Když Barbara sebrala značný počet těchto výroků, přepsala je na stroji a vzala je s sebou do ateliéru. Džibrán vzal rukopis, půl hodiny v něm listoval a pak s údivem řekl: „Opravdu jsem tohle všechno zplodil já, nebo jsi mi v tom byla nápomocna?“

„Ani jediné slovo není moje,“ odvětila Barbara. „Každá řádka na těchto stránkách je Džibránova a ani nemůže být od nikoho jiného.“

Sbírka *Písek a pěna* byla pak předána nakladateli a vyšla v roce 1926 s podtitulem *Knížka aforismů*. Jsou

v ní krátké sentence propůjčující výraz nadčasové moudrosti, která nám často připomíná moudrost, o níž se s námi podílí Mustafa v Džibránově proslulém *Prorokoví*, kde se vyslovuje k základním lidským hodnotám.

Jeden z uvedených výroků může však čtenáře uvést do rozpaků. Co měl básník na mysli, když řekl: „Nikdy si navzájem neporozumíme, dokud svou řeč neomezíme na sedm slov“? Kterých sedm slov? Tady nám opět pomůže Barbara Youngová, která v biografickém díle *Tento muž z Libanonu* (This Man from Lebanon) vzpomíná na jeden večer, kdy ona i Džibrán odpočívali po delším pracovně vypjatém období a kdy se básník najednou bez jakéhokoliv úvodu zeptal: „Představ si, že by ses musela vzdát všech slov, která znáš, kromě sedmi. Kterých sedm slov by sis ponechala?“ Barbara bez dlouhého váhání zvolila slova: Bůh, život, láska, krása, Země; další dvě jí však už nenapadla. Proto se obrátila na Džibrána: „Řekni mi, která by byla tvá slova?“ „Zapomněla jsi na nejdůležitější ze všech slov,“ odvětil. „Bez nich jsou ostatní bezvýznamná. Ta dvě nejdůležitější

slova, která je nutno zachovat, jsou *ty* a *já* – bez těchto dvou by nebylo třeba žádných jiných. Musíme *být* a musíme *přijímat*.“ Pak pomalu pokračoval: „Toto je mých sedm slov: ty, já, přijímat, Bůh, láska, krása, Země.“

Oba pak dlouho mlčky seděli a Barbara se v duchu stále znovu těmito slovy zabývala. Bylo v nich všechno, vše ze života i ze smrti, která je jen částí života a věčnosti, která je Bůh.

Když se jim opět pomalu vrátila řeč, vytvořili z těchto slov krátkou báseň. Tady je – malá rozsahem, nikoliv však obsahem

Lásko, přijmi mne,
Přijmi mne Kráso,
Přijmi mne Země.
Přijímám tebe,
Lásko, Země, Kráso,
Přijímám
Boha.

Chalíl Džibrán

P Í S E K A P Ě N A

Edice Harmonie, svazek třetí.

Z anglického originálu Sand and Foam, vydaného nakladatelstvím Alfred A. Knopf, New York, 1995, přeložila a doslov napsala dr. Eliška Merhautová. Ilustrace Johana Vojnárová. Typografie Zdeněk Ziegler. Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o., roku 1998 jako svou 180. publikaci. Vydání první. Stran 96. Odpovědná redaktorka Vlasta Hesounová. Vytiskla Těšínská tiskárna, a. s. Doporučená cena 134 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 1, Bartolomějská 9

ISBN 80-7021-275-6

Proslulý libanonský spisovatel a malíř Chalíl Džibrán (1883 Bšarré – 1931 New York), který svá díla psal arabsky a po přesídlení z Libanonu do Ameriky i anglicky, se do povědomí celého civilizovaného světa začlenil svou významnou básnickou prózou *Prorok*.

Se stejnou moudrostí se setkáváme i v aforismech a parabolách ve sbírce *Písek a pěna*. Ve zkratkovité podobě se nám zde podávají hluboce filosofické názory na svět, umění, lásku, přátelství, smrt – prostě na život se všemi jeho aspekty, a čtenář v nich často může najít řešení svého problému. Je to moudrost nadčasová, která osloví každého, kdo má zájem o hlubší poznání života a jeho projevů.

Johana Vojnářová (nar. 1971), ilustrátorka tohoto svazku, studovala na VŠUP první tři roky u prof. Jiřího Šalamouna a studia dokončila u prof. Zdeňka Zieglera. Mezi pracemi studentů a absolventů VŠUP v roce 1994 byly oceněny její ilustrace a grafická úprava titulu *Mistr Čuang – Vnitřní Kapitoly*. V soutěži Nejkrásnější české knihy 1997, vydané Ministerstvem kultury ČR, získala její knížka *Dopisy klukům* 1. cenu v kategorii bibliofilii.